

LIITE 1. Kunnanhallituksen (10.11.2025) vastaukset tarkastuslautakunnan Arviointikertomukseen 2024.

Tarkastuslautakunta on jättänyt vuoden 2024 Arviointikertomuksen kunnanvaltuustolle ja se käsiteltiin kunnanvaltuuston kokouksessa 19.5.2025 § 44. Kunnanvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi.

Vuoden 2024 arviointien painopistealueet olivat seuraavat:

- Hallinto- ja talouspalvelut, elinvoima- ja yrityspalvelut
- Yhdyskuntapalvelut
- Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut
- Tytäryhtiöt ja konserni
- Tarkastuslautakunnan arviointitehtävästä saadun palautteen käsittely (pienimuotoinen kysely) ja parhaiden käytäntöjen siirtäminen seuraavalle tarkastuslautakunnalle
- Arvioinnista saadun palautteen käsittely
- Yhteispalaveri uuden, seuraavalle kaudelle valitun tarkastuslautakunnan kanssa
- Kuntakonserni ja konserniohjauksen tavoitteet ja toteutuminen
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen 2023 havaintojen täytäntöönpanon seuranta

Tarkastuslautakunnan huomiot *kursivoituna*

Kunnanhallituksen vastaukset: **lihavoitu otsikko**

Kunnanhallituksen vastaukset vuoden 2023 arviointikertomukseen:

5. Arvio lin kunnan strategian toteutumisesta

"Tarkastuslautakunta toivoo edelleen, että strategian toteumat esitetään jatkossa osana tilinpäätöstä, ei erillisellä liitteellä. Tilinpäätöksessä on esitetty tiivistelmä strategiasta mutta ei toteumia, jotka on esitetty ainoastaan liitteenä. Tilinpäätöksen sivuilla 48-49 esitettyjen strategia kaavioiden kuvat ovat epäselviä eikä teksteistä saa selvää."

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kunnan johtoryhmässä on käyty keskustelua talousarviotavoitteiden esittämistavasta ja asiaa parannetaan talousarvio 2026 kierroksella, jolloin toiminnalliset tavoitteet saadaan sisällytettyä talousarviokirjaan. Osana valtuustokauden 2025-2029 kuntastrategian päivittämistä strategian lupauksia muotoillaan uudelleen, jotta ne saadaan kytkettyä yhtäläisemmin osaksi toiminnallisia tavoitteita ja niiden raportointia talousarvio ja talouden seuranta-prosessien mukaisesti.

"Tarkastuslautakunnan mielestä resurssiviisas tiekartan toteutumisen raportointia tilinpäätöksessä tai sen liitteissä tulisi selkeyttää."

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: lin kunnan kuntastrategiaa valtuustokaudelle 2025-2029 valmistellaan parhaillaan. Osana strategiatyötä tarkastellaan resurssiviisas tiekartan suunnittelu- ja seurantatapaa. Tavoitteena on, että resurssiviisas tiekartan ja strategisten tavoitteiden raportointia yhtenäistetään.

Tasapainoinen talous:

"Talouden tasapainottamistyötä tulee jatkaa edelleen"

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: lin kunnan talousarvio vuodelle 2025 on ollut 1,2 milj. euroa alijäämäinen. Talousarvion toimintatulot laskivat vuoden 2025 talousarviossa 10,5 % ja toimintamenojen kasvuprosentti on ollut 2,2 % verrattuna vuoden 2024 tilinpäätökseen verrattuna. Käyttötalouden sopeutustoimia on tehty systemaattisesti vuoden 2025 aikana. Toimintakatteen ennustetaan olevan tilinpäätöshetkellä -32,2 milj. euroa, joka on -2,7 % vähemmän kuin alkuperäinen talousarvio. Vuoden 2025 ennustetta parantaa sopimuskohtaiset palkankorotukset, joiden yleiskorotukset tulivat voimaan ennustettua myöhemmin. Sopimuskohtaiset palkankorotukset vuonna 2025 on keskimäärin 2,27 %. Henkilöstömenot ovat 54,6 % kunnan kaikista toimintamenoista. Käyttötaloukskustannusten maltillinen kasvu osoittaa, että toimenpiteitä kustannusten hillintään on tehty kaikilla toimialoilla. Talousarvion ennusteen mukaisesti vuoden 2025 tilinpäätöksen alijäämä tulee olemaan alkuperäisen talousarviotaamin -1,2 milj. euron mukainen. Taloussuunnitelmavuosilla 2026-2027 talouden ennakoidaan olevan tasapainoinen, erityisesti johtuen kiinteistöverotulojen kasvusta, kun vihreän siirtymän investointeja (tuuli- ja aurinkovoima) valmistuu kunnan alueella.

”Tarkastuslautakunta esittää huolensa korkomenojen kasvusta. Tarkastuslautakunta toteaa, että tulevat investointitarpeet ja niiden rahoittaminen luovat edelleen haasteita tulevaisuuteen. Kuluvan vuoden investoinnit lisäävät pitkäaikaisen lainan lainanottotarvetta.”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: lin kunnan investointimenoissa on kasvua vuosille 2024-2028. Investointien avulla vahvistetaan peruspalveluita erilaisten korvaus- ja korjausrakentamishankkeiden kautta sekä kehitetään kunnan elinvoimaa. Rahoituskustannusten kasvu on seurausta vuonna 2022 korkojen noususta johtuen, joka lisää investoinneista syntyviä korkokustannuksia, mutta kunnan pitkäaikaiset lainat on korkosuojattu ja korkokustannusten kasvu on ollut maltillista.

Investointien kokonaistasoa on arvioitu virkamiestyönä pitkän aikavälin suunnitelmia laatimalla. Kuluvana vuonna on valmistunut kunnan kiinteistöstrategia, yhdyskuntapalveluiden kymmenenvuotissuunnitelma sekä Vesi liikelaitoksen investointien kymmenenvuotissuunnitelma. Näiden pohjalta on kyetty arvioimaan, että investointitasossa on vuosille 2025-2028 on hetkelliset ”piikkivuodet” mutta tämän jälkeen investointien tarve tulee palautumaan vuosittaiselle 4-5 milj. euron tasolle. Investointien pitkän aikavälin suunnitelma mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja auttaa varmistamaan kunnan tulorahoituksen riittävydestä investointien kattamiseksi. Suurin yksittäinen investointi On Valtarin koulun uudisinvestointi, jonka hankintapäätös on tehty kunnanvaltuustossa (27.10.2025 § 89).

Investointipäätösten yhteydessä arvioidaan käytettävä rahoitusmuoto, tehdäänkö investointi kunnan omaan taseeseen vai käytetäänkö leasing-rahoitusta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikaudella 2024 tulorahoitus ei riittänyt kattamaan investointeja. Investoinnit tulee pitää järkevällä tasolla pitkällä aikavälillä.

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kuntien suhteellinen velkaantumisaste on noussut merkittävästi vuonna 2023 sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen myötä, kun tulo- ja palvelurahoituksesta vähennettiin hyvinvointialueille siirrettävä osuus. Uudistuksessa kuntien kiinteistöomaisuus ja velat jäivät olemassa olevalle tasolle. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen kiinteistöt ovat vuokrattuna hyvinvointialueille vähintään vuoden 2025 loppuun (lin kunnan osalta vuoden 2028 loppuun), joiden jatkokäyttö arvioidaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä selvitetään kunnan kiinteistöstrategiassa mahdollista jalostamista muuhun käyttöön, kiinteistön myymistä tai purkamista.

"Tarkastuslautakunta on edelleen huolestunut heikosta omavaraisuusteesta."

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kunnan omavaraisuusaste on ollut tilinpäätös 2024 tietojen mukaan (35,94 %) ja konsernin 36,79 %. Omavaraisuusasteen kasvattamiseen kiinnitetään huomiota kunnan taloustilannetta kohentamalla ja omistajaohjauksen keinoja lisäämällä tytäryhtiöiden suuntaan. Tässä yhteydessä on tärkeää, että käyttötalouskulujen kasvu on hillittyä ja talouden parantuuessa strategiset tavoitteet suunniteltuja talouden kokonaisuuden tervehtymiseksi.

Talouden tasapainottamisen osalta tarkastuslautakunta esittää edelleen huolensa suhteellisen velkaantumisen määrästä. Konsernin lainakanta on kasvanut.

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Suhteellinen velkaantuneisuus oli tilinpäätöstietojen 2024 mukaan 109,4 %. Keskeinen syy suhteellisen velkaantuneisuuden arvoon johtuu sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksesta, jossa kunnilta lähti sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen liittyvät tulot, mutta kunnille jäi sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen kiinteistöomaisuus ja aiemmat velat. Suhteellista velkaantuneisuutta pyritään parantamaan kunnan talouden kohentuessa taloussuunnitteluvuosien aikana.

6. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Kunnan verotulojen ja valtionosuuksien kehitys

Kunnan pitää saada edelleen rahoitusta muista lähteistä, mikäli nykyiset palvelut halutaan ylläpitää. Oppilasennusteiden mukaan opiskelijamäärät laskevat edelleen tulevaisuudessa, mikä tarkoittaa pienempiä valtionosuuksia ja aiheuttanee tarvetta rakenteellisille muutoksille.

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Pohjois-Pohjanmaalla on Suomen nuorin väestö. 2010-luvulta alkaen syntyvyys on vähentynyt koko Suomessa, mutta rakennemuutos näkyy erityisesti Pohjois-Pohjanmaan kunnissa ja myös lissä. Valtionosuudet tulee vähentymään ikärakenteen muutoksen myötä ja rakenteelliset ratkaisut ovat keskeisessä roolissa turvaamaan kunnan peruspalvelut pitkällä aikavälillä taloudellisesti kestävällä tavalla.

Vastaus sivistyspalvelut: Kunnanvaltuusto (27.1.2025 § 5) on hyväksynyt sivistyspalveluiden palvelusuunnitelma vuosille 2025-2030. Palvelusuunnitelmassa on analysoitu lapsi- ja oppilasmäärien kehitystä sekä linjattu kuluvan vuosikymmenen palveluverkkoratkaisut. Sivistyspalveluissa on tehty toimialan organisaatioiden hallinnollinen yhdistäminen 1.1.2025 alkaen ja toimintaa kehitetään koko toimialan palvelurajat ylittäen. Pitkäjänteinen palveluverkon kehittäminen mahdollistaa ennakkoinnin, vähentää muutostalouksia, mahdollistaa yhdenvertaisen ja tasapuolisen henkilöstöpolitiikan toteutumisen ja säästää käyttötalous- ja investointikustannuksia pitkällä aikavälillä.

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Tarkastuslautakunta on edelleen huolissaan lapsimäärän laskun vaikutuksesta. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden kehittävästä otteesta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että jatkossakin panostetaan lasten ja nuorten kouluhyvinvointiin.

Vastaus sivistyspalvelut: Pohjois-Pohjanmaalla on Suomen nuorin väestö. 2010-luvulta alkaen syntyvyys on vähentynyt koko Suomessa, mutta rakennemuutos näkyy erityisesti Pohjois-Pohjanmaan kunnissa ja myös lissä. Kunnanvaltuusto (28.10.2024 § 75) käsitteli valtuustoaloitetta, jossa on listattu toimenpiteitä lasten ja lapsiperheiden saamiseksi kuntaan. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluja kehitetään pitkäjänteisesti myös vetovoiman lisäämisen näkökulmasta. Sivistyspalveluiden yhteinen palveluohjaus palvelee yhden luukun periaatteella kuntaan muuttavia perheitä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sijoittumisen ja koulupaikan suhteen. Tukeen liittyviä opetusjärjestelyjä on laajennettu ja monipuolistettu, jotta jokainen iiläinen lapsi ja nuori saa tarvittavat

palvelut omasta kunnasta. Varhaiskasvatuksen työaikakokeilulla pyritään tekemään varhaiskasvatuksen työstä houkuttelevaa ja työssä jaksamista tukevaa ja tällä pyritään saamaan vaikutuksia kelpoisen, perheineen kuntaan muuttavan, työvoiman osalta.

Lukion oppilasmäärä nousi 7:llä 2024 vuonna. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan lukiossa aloittaneiden määrä on pieni ikäluokkaan nähden. Tarkastuslautakunta toivoo edelleen, että alhaiseen lukiossa aloittaneiden määrään kiinnitetään huomioita.

Vastaus sivistyspalvelut: Iin lukion opiskelijamäärästä on keskusteltu palvelusuunnitelman valmistelun yhteydessä. Asiaan vastaamiseksi opetus- ja varhaiskasvatustaloustalouden lautakunta (16.1.2025 § 9) on perustanut lukion kehittämistyöryhmän määräajalle 1.1.2025-31.5.2026. Lukion kehittämistyöryhmän on määrä valmistella toimenpiteitä, joilla parannetaan Iin lukion vetovoimaa alueen nuorten keskuudessa ja parantaa opiskelijoiden sijoittumista Iin lukioon. Kehittämistyöryhmä raportoi sivistyslautakunnalle toiminnastaan säännöllisesti.

Hyvinvointipalvelut

"Tarkastuslautakunta on huolissaan palkkatuella työllistettyjen määrän vähenemisestä ja työllisyys-tilanteen heikentymisestä."

Vastaus hyvinvointipalvelut: Talouden taantuma ja geopoliittinen tilanne vaikuttivat työllisyyden heikkenemiseen valtakunnallisesti ja alueellisesti. Suomen heikko talouskehitys näkyi ja näkyy edelleen työvoiman kysynnän laantumisenä. Tämä on näkynyt kuluttajien ja yritysten toiminnassa, mm. työntekijöiden lomauttamisina ja irtisanomisina työn vähetessä ja henkilöstön vähentämisessä taloudellista ja toiminnallista seikoista johtuen. Avoimien työpaikkojen määrä on laskenut valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.

TE-palvelut siirtyivät valtiolta työllisyyspalveluiden ja kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. Samalla myös rahoituspohja muuttui. Työllisyyspalveluiden hoidosta tuli kunnille uusi valtionosuustehtävä, mutta valtionosuus on yleiskatteellista eikä kohdennu suoraan kuntien työllisyyspalveluihin, eikä kata kuntien työllisyydenhoitoon liittyviä kustannuksia. Palkkatuki sisältyy työllisyysalueen vastuukunnan järjestämisvastuulla oleviin VOS-perustaisiin palveluihin ja kuntakohtaiset kustannukset on arvioitu ja mitoitettu VTM:n laskelmien pohjalta eikä yksittäisillä kunnille ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa niiden suuruuteen. Palkkatukeen varatut määrärahat ovat merkittävästi vähentyneet TE-uudistuksen myötä. TE-uudistuksessa myös palkkatukityöllistämisen ehtoja muutettiin. Lakimuutoksesta johtuen kuntien velvoitetyöllistäminen yli 57-vuotiaiden, tietyt kriteerit täyttäneiden, työttömien osalta päättyi 2.9.2024 alkaen, mikä vähensi loppuvuoden 2024 palkkatukityöllistä kunnan yksiköihin. Lakimuutoksessa palkkatuki kohdennettiin jatkossa yrityksille ja kolmannelle sektorille. Palkkatukityöllistämisen tavoitteena on tukea työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kunnille myönnetään palkkatukea vain, jos työllistettävä henkilö on alentuneesti työkykyinen tai yli 60-vuotias pitkäaikaistyötön. Lakiuudistuksen myötä palkkatuettu työ ei kuitenkaan enää kerrytä työllistetyn työssäoloa ja oikeutta ansiopäivärahaan, jolloin kunnan maksuvelvollisuus työttömyysetuudesta jatkuu heti työsuhteen päätyttyä. Yritysten työntekijätarpeen vähentyminen, työntekijöiden lomautukset ja irtisanomiset ovat vähentäneet palkkatuella työllistämisen mahdollisuutta.

Yhdyskuntapalvelut

"Tarkastuslautakunnan mielestä oppisopimuskoulutusta on edelleen tärkeää jatkaa ja kehittää."

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Oppisopimuskoulutusta käytetään henkilöstön osaamisen vahvistamiseen tilanteessa, jossa avoinna olevaan tehtävään ei ole saatavilla ammattipätevyiden omaa-

vaa henkilöä. Oppisopimuskoulutusta käytetään myös olemassa olevan henkilöstön kouluttamiseen, esimerkiksi ateria- ja puhtauspuolella on varauduttu esimiesten eläköitymiseen oppisopimuskoulutusten aloittamisella muutaman nykyisen työntekijän osalta.

"Tarkastuslautakunta kysyy edelleen, miten aiotaan varmistaa henkilöstön riittävyys ja pysyvyys sekä jaksaminen."

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Yhdyskuntapalveluiden osalta organisaatiouudistusta on viety eteenpäin systemaattisesti ja tehtävänkuvia on tarkasteltu osana vaihtoksia. Avoinna oleviin asi-
antuntijatehtäviin on saatu rekrytoitua osaavaa ja kelpoisuusehdot täyttävää henkilökuntaa. Toimis-
tötyöntekijöiden osalta henkilöstöä on tällä hetkellä riittävästi kaikkien tehtävien hoitamiseen. Ate-
ria- ja puhtauspalveluissa on käynnissä erillinen henkilöstön jaksamiseen liittyvä projekti, jolla pyri-
tään saamaan henkilöstöä aktivoitumaan oman hyvinvointinsa seuraamisessa ja kohdentamises-
sa.

*"Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toimitila-asioissa on edetty mutta pitää edelleen tärkeänä, että toimitilat olisivat kaikilta osin terveet ja toimivat, mikä mahdollistaisi tehokkaamman työskente-
lyn. Pitkän tähtäimen suunnitelman valmistumista 2025 loppuun mennessä pidetään tärkeänä."*

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Yhdyskuntapalvelut valmistelee kunnan kiinteistöstrategiaa yhteis-
työssä toimialojen asiantuntijoiden kanssa. Monien henkilöstömuutosten vuoksi työ on kuitenkin
viivästynyt. Kiinteistöjen käytön tehokkuuteen on kiinnitetty huomiota suunnittelutyössä. Korjausra-
kentamisessa keskitytään erityisesti tilojen terveellisyyden varmistamiseen sekä toiminnan varmis-
tamiseen.

*"Tarkastuslautakunta on huolissaan yhdyskuntapalveluiden talousarvion ylityksestä, jota voidaan
pitää merkittävänä."*

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Yhdyskuntapalveluiden toimialan talousnäkömät ovat olleet haas-
tavat vuosina 2024 ja 2025. Yhdyskuntalautakunta (28.10.2025 §118 ja §119) on tehnyt lisämäärä-
rahaesityksen kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle. Asian käsittelyn yhteydessä on käyty
toimialan kokonaistilannetta laaja-alaisesti läpi.

Kunnan liikelaitos (Iin Vesi-liikelaitos)

*"Tarkastuslautakunta toivoo, että Vesiliikelaitoksen hinnankorotusten vaikutus kohdistettaisiin tar-
vittaviin investointeihin. Tarkastuslautakunta on huolissaan korjausvelan määrästä."*

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Iin Vesi liikelaitos on valmistellut Veden investointeja koskevan
selvityksen vuonna 2024. Selvityksessä on listattu Iin Veden verkoston ja jäteveden korjausvelka ja
tehtäviä toimenpiteitä on jaksotettu seuraavalle kymmenelle vuodelle. Talousarvion valmistelussa
pyritään huomioimaan Veden tuloksen hallinta, siten, että kertyvästä ylijäämästä tehdään varauk-
set rahoitettavia investointeja varten.

*"Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota käsitellyn jäteveden ja laskutetun jäteveden suh-
teeseen, jossa ei ole päästy tavoitteeseen. Verkostojen saneerausta on edelleen syytä jatkaa ja
korjausvelan määrää pienentää."*

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Iin vesiliikelaitokselle on tehty saneerauksen / uudisrakentamisen
investointiohjelma (n. 12 M€) vuoteen 2035 saakka, jonka avulla tullaan pienentämään korjausvel-
kaa sekä lisäämään erityisesti viemäriverkoston toiminta-aluetta. Investointiohjelmaa seurataan
vuosittain ja sitä voidaan muuttaa tarpeiden esiintyessä. Näiden investointien avulla myös käsitel-

lyn jäteveden ja laskutetun jäteveden määrää saadaan pienennettyä. Tätä suhdetta pyritään pienentämään myös hulevesiasioiden hoitamisella viemäriverkoston toiminta-alueella.

7. Sisäinen valvonta, riskienhallinta, konsernivalvonnan järjestäminen sekä talouden tasapainottaminen

”Omistajaohjauksen päivitys on edelleen kesken. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan konserni- ja omistajaohjausta tulisi tehostaa ja kehitystä seurata.”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kunnanvaltuusto (24.3.2025 §31) on päättänyt kunnan päivitystä konserniohjeesta 1.6.2025 alkaen. Päivitetyssä konserniohjeessa on määritelty kunnan tytäryhteisöjen omistajapolitiikan vuosikello ja määritelty tavoitteellisuutta omistajanohjauksen toteuttamiseen lin kunnassa. Uutta vuosikelloa arvioidaan osana omistajapolitiikan toteutumista.